

Sorbus obtusifolia

Norskoxel

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Rosales (rosordningen), **Familj:** Rosaceae (rosväxter), **Släkte:** *Sorbus* (oxlar), **Art:** *Sorbus obtusifolia* - norskoxel (DC.) Hedl. **Synonymer:** *Sorbus norvegica* Hedl., *Pyrus aria* var. *obtusifolia* DC., *norsk oxel*

Kännetecken

Norskoxel är ett litet träd eller en buske och blir upp till 4 m hög. Bladen är hela och grått filtudna på undersidan. Den blommar i juni. Norskoxel är lik klippoxel *Sorbus rupicola* men bladen är brett elliptiska och frukten är 10 mm lång. Hos klippoxel är bladen smalare och omvänt äggrunda och dess frukt är 12 mm lång. Norskoxel är apomiktisk, dvs sätter frö utan könlig förökning.

Utbredning och status

Världsutbredningen för norskoxel omfattar endast Sverige och Norge. I Sverige förekommer den i norra Bohuslän och Dalsland. I Bohuslän har den hittats på ett fyrtiotal lokaler. I Dalsland är den endast känd från en lokal, där den upptäcktes 1952. Aktuell status här är oklar, eftersöktes dock på 1970-talet utan resultat. I Norge finns den kring Oslofjorden och längs kusten upp till Sogn och Fjordane.

Ekologi

Norskoxel växer både öppet och i mer sluten skog eller i buskvegetation på berg. På några platser växer den i lövbården nedanför stup. Den verkar kunna tåla att växa i sluten skog betydligt bättre än klippoxel.

Hot

Fremsta hoten mot norskoxel är avverkning och röjning, ofta på grund av okunskap.

Åtgärder

Viktigaste åtgärden för att gynna norskoxel är att informera markägarna om förekomsterna så att inga bestånd föresviner i ren okunskap. Arten bör även övervakas av floraväktare.

Övrigt

Norskoxel är fridlyst. Omfattande studier pågår rörande de apomiktiska oxlarnas och rönnarnas taxonomi och reproduktion. Utländska namn – NO: Norsk asal, DK: Norsk Røn.

Fridlysnig: Norskoxel (*Sorbus norvegica*) är fridlyst enligt 8 § i hela landet. Undantag (13 §): Trots förbuden i 6, 8 och 9 §§ får enstaka exemplar av djurarterna bred gulbrämrad dykare, bred kärrtrollslända, bred paljettdykare, brun gräsfjäril, citronfläckad kärrtrollslända, grön mosaiktrollslända och pudrad kärrtrollslända samt enstaka exemplar av växtarterna norskoxel, skogsrör, styvnate, grön sköldmossa, hårklomossa, käppkrokmossa, långskaftad svanmossa, nordisk klipptuss och pyramidmossa samlas in, om 1. det har betydelse för dokumentering av arten, 2. det inte finns något annat tillfredsställande alternativ och den berörda populationens fortbestånd inte påverkas negativt, 3. den som är ansvarig för insamlingen senast den 31 januari kalenderåret efter insamlingen redovisar till länsstyrelsen a) vilken eller vilka arter som omfattas av insamlingen, b) antalet insamlade exemplar av varje art, c) var exemplaren har tagits, och d) syftet med insamlingen, 4. den som är ansvarig för insamlingen anmäler till Artdatabanken vid Sveriges lantbruksuniversitet a) fullständiga fynduppgifter för påträffade nya lokaler för arten, och b) var de insamlade exemplaren förvaras, och 5. det insamlade materialet hålls tillgängligt för forskning.

Litteratur

- Andersson, P.-A. 1981. *Flora över Dal. Kärlväxternas utbredning i Dalsland*. Stockholm.
- Blomgren, E. 2005. *Floraväktarverksamheten i Bohuslän. Årsrapport 2004*. Föreningen Bohusläns flora.
- Fries, H. 1971. *Göteborgs och Bohus läns fanerogamer och ormbunkar*. 2 uppl. Uddevalla.
- Sunesson, S. 1968. Vegetation och flora i Skaftö socken i mellersta Bohuslän. *Svensk Bot. Tidskr.* 62: 1–120.
- Sunesson, S. 1986. Nya bidrag till Skaftö flora. *Svensk Bot. Tidskr.* 80: 411–420.

Författare

Göran Thor 1992. Rev. Mora Aronsson & Erik Ljungstrand 1998, Margareta Edqvist 2006.. © ArtDatabanken, SLU 2007.